

BUGU

Dil ve Eğitim Dergisi

BUGU
Journal of Language and Education
3/4, 394-406

TÜRKİYE

www.bugudergisi.com

E-ISSN: 2717-8137

Araştırma Makalesi

Makale Geliş Tarihi: 25.11.2022

Makale Kabul Tarihi: 07.12.2022

Çapoğlu, E. ve Can, F. (2022). Yedi iklim Türkçe öğretimi setinde yer alan metin altı sorularının incelenmesi. *BUGU Dil ve Eğitim Dergisi*, 3(4), 394-406. <http://dx.doi.org/10.46321/bugu.106>

YEDİ İKLİM TÜRKÇE ÖĞRETİMİ SETİNDE YER ALAN METİN ALTI SORULARININ İNCELENMESİ

Öğr. Gör. Erhan ÇAPOĞLU

Amasya Üniversitesi erhan.capoglu@amasya.edu.tr ORCID

Doç. Dr. Fatih CAN

Amasya Üniversitesi fatih.can@amasya.edu.tr ORCID

Öz

Öğreticilerin ders esnasında kullandıkları en önemli materyallerden biri ders kitaplarıdır. Özellikle beceri öğretiminde kullanılan kitaplarda metinlerin ve metinlerin sorularının niteliği oldukça önemlidir. Bu çalışmada yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan Yedi İklim Türkçe setindeki bütün kitaplarda yer alan metin altı sorular cevap kaynaklarına göre incelenmiştir. İnceleme sonucunda genel olarak metin içi soruların ağırlıkta olduğu, metin dışı soruların ise azınlıkta olduğu belirlenmiştir. Araştırmanın sonucunda incelenen sorularda metinler arası soru bulunmamıştır. Oransal olarak en fazla metin içi soru A2 kitabında, en fazla metin dışı soru ise B2 kitabında bulunmuştur.

Anahtar Sözcükler: Türkçe öğretim seti, Yabancılara Türkçe öğretimi, metin altı soru.

EXAMINATION OF TEXT-BASED QUESTIONS IN YEDİ İKLİM TURKISH TEACHING SET

Abstract

One of the most important materials that teachers use during the lesson is textbooks. The nature of the texts and questions of the texts is very important, especially in the books used in skill teaching. Turkish language teaching for foreigners In this study, the text in all books in the Yedi İklim Turkish set, which is used in teaching Turkish to foreigners, were examined according to the six questions and answer sources. As a result of the examination, it was determined that in general, in-text questions are in the majority, and non-text questions are in the minority. As a result of the research, there were no intertextual questions in the questions deciphered. Proportionally, the most in-text questions were found in book A2, and the most out-of-text questions were found in book B2.

Keywords: Turkish teaching set, Teaching Turkish for foreigners, text-based questions.

Ø. Giriş:

Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan doğal bir vasıta. İnsanlar, duygularını, düşüncelerini, fikirlerini, hükümlerini birbirlerine aktarmak ve meramlarını birbirlerine anlatmak için dile ihtiyaç duyarlar (Ergin, 2013, s. 3). Dilin bu tanımından yola çıkarak dilin insanoğlu için vazgeçilmez bir yeti olduğu ve insanların birbirleriyle iletişim kurabilmeleri ve anlaşabilmeleri için gerekli bir vasıta olduğu anlaşılmaktadır. Bu bağlamda dil, insanoğlu için her zaman önemi korumuş ve korumaya devam edecektir. Dolayısıyla hem ana dili iyi bir şekilde öğrenme hem de ana dilinin dışında başka yabancı dillerin öğrenilmesi önem kazanmıştır.

Yabancı dil öğretimi, bireyin ana dili haricinde bir başka dil ve kültürle tanışması anlamına gelmektedir ve bir birey, yabancı bir dil öğrenme sürecine girdiğinde ilk defa karşılaştığı ve öğrenmeye çalıştığı yabancı dili öğrenmenin zor olduğu düşüncesine kapılabilmektedir. Bu nedenle yabancı dil öğretiminde dili öğrenmeyi zora sokacak her türlü durumdan uzak durulması gerekmektedir (Barın, 2004, s. 20). Bu yönden yabancı dil öğretiminde öğrenenlerin öğrenme amaç ve gereksinimlerine uygun olarak bir öğretim süreci planlanmalıdır. Son dönemlerde yabancı dil öğrenmenin önemi gittikçe artmaktadır. Türkçe öğretimi de son yıllarda büyüyen bir hızda gelişmeye devam etmektedir. Yabancılar Türkçe öğretiminde “Kaşgarlı Mahmut’un Dîvânu Lugâti’t Türk adlı eseri yabancılar Türkçe öğretiminin ilk adımı olarak kabul edilse de aradan geçen sürede, özellikle de son otuz yıl içinde yabancılar Türkçe öğretiminde çok hızlı gelişimler olduğu görülmektedir” (Köse ve Özsoy, 2020, s. 28). Yabancılar Türkçe öğretiminde ise günümüzde, özellikle de üniversiteler bünyesinde faaliyet gösteren Türkçe Öğretimi, Araştırma ve Uygulama Merkezleri Türkçe öğretiminde önemli görevler üstlenmekte ve yürütmektedir.

Her yabancı dilin öğretiminde olduğu gibi Türkçe öğretiminde de okuma ve okuduğunu anlama, dili öğrenmede oldukça etkilidir. Çünkü herhangi bir dili öğrenmenin amaçlarından biri de okuma ve okuduğunu anlama becerisi kazanmaktır. “Konuşma ve yazmada başarılı olabilmek için mutlaka okumak gerekir. Çünkü bireyin bilgi, duygu ve hayal dünyası okumakla birlikte gelişmektedir. Okuyan bir kişinin dil ve anlatım gücüyle düşünme yeteneği, okumayan bir kişiye göre farklılıklar göstermektedir” (Gülensoy, 2010, s. 671). Bu anlamda okuma, yabancı dil öğretiminde mutlak bir beceridir. Yabancılar Türkçe öğretiminde çeşitli öğretim setleri de kullanılmaktadır. Bu setler, Türkçe öğretimini daha etkin ve planlı bir şekilde yürütülmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Bu setlerde yer alan okuma metinleri, Türkçe öğrenenlerin okumaya yönelik beceri ve gelişimlerinin izlenmesinde oldukça etkilidir.

Dil becerileri arasında okuma hem diğer dil becerilerini hem de öğrenme alanına olumlu etki etmesi yönüyle önemli bir beceri olarak yer almaktadır. “Ayrıca, öğrenme alanına dahil olmada okuma önemli bir beceri olarak öne çıkmaktadır ve okuma sürecinde çeşitli becerilerin bir arada kullanılmasıyla birlikte akıcı okuma ve söz varlığını geliştirme de hedeflenmektedir. Okuduğunu anlama sürecinde metni ve metnin unsurlarını fark etmede ve öğretim sürecinde okuduğunu anlama stratejileri önem teşkil etmektedir” (Balcı ve Dündar, 2017, s. 260-261). “Okuma, öğrenme için temel bir strateji olduğundan eğitimin tüm kademelerinde geliştirilmesi gereken bir beceridir. Çünkü okumada önemli olan okunanların seslendirilmesi değil anlamlı hâle dönüştürülerek yorumlanması ve dolayısıyla anlamlandırılmasıdır. Türkçe öğretiminin esaslarından biri de okunanların tam ve doğru bir şekilde anlama kavuşturulması olduğundan okuma çalışmaları anlamaya yönelik etkinliklerle de desteklenmelidir” (Aktaş ve Bayram, 2018, s. 1402-1403).

“Tarihî gelişimi içerisinde bütünleştirici, çözümleyici, etkileşimsel ve dönüşümsel okuma yaklaşımlarının etkisinde farklı anlamlar yüklenen okumanın nihai amacının anlam kurmak olduğu noktasında araştırmacılar fikir birliği içerisinde” (Akyol vd., 2013, s. 41).

Okuduğunu anlama sürecinde okuma düzeyini belirlemede çoğunlukla kullanılan yöntemlerden biri, okuma materyaliyle ilgili soruların sorulmasıdır. Bu yolla okuyucu ile metin arasında bir etkileşim kurularak okuduğunu anlama becerisi ölçümlenerek metne odaklanma ve metne dikkat çekme sağlanmaktadır (Polat ve Dedeoğlu, 2020, s. 1469-1470). Soru sormak, öğrenme ve öğretmenin etkililiğini artırmada önemli bir işlevi yerine getirmektedir. Soru sormak aynı zamanda bilinenlerin gözden geçirilmesini sağlayarak düşünme becerisini geliştirmekte ve anlamayı kolaylaştırmaktadır (Büyükanal Filiz, 2009, s. 169). Dolayısıyla soru sormak eğitim sürecinde anlama düzeyini ortaya çıkarma, öğrenme sürecini yönlendirme, eleştirel ve üst düzey düşünme becerilerinin de ölçülmesine olanak sağlayan bir yöntemdir (Kubat, 2018, s. 1586).

Soru sorma, günlük hayatta sıklıkla yer alan doğal bir davranıştır. Bu doğrultuda, soru sorma eğitim ve öğretim süreçlerinin ana unsurlarından biri olarak kendine yer bulmaktadır (Büyükanal Filiz vd., 2018, s. 198). Soru sorma, düşünme ve öğrenmede harekete geçirme işlevi yerine getirmesi ve yabancılara Türkçe öğretiminde dil gelişimine katkı sağlaması dolayısıyla dil düzeyine uygun, nitelikli ve amacına uygun olarak hazırlanmış soruların önemi oldukça fazladır (Özyalçın ve Kana, 2020, s. 489-490).

Yabancılara Türkçe öğretiminde soru sorma yönteminin kullanılmasında edebî metinler oldukça önemli bir işleve sahiptir. Edebî metinler, anlam derinliği olan ve yapısal olarak nitelikli oluşturulmuş eserler olduğundan soru sorma yoluyla metin üzerinde anlamsal ilişkiler üzerinde daha çok durulmasını sağlayabilmektedir. “Edebî parçalar ilginç ve eğlenceli oldukları, öğrenciler bu eserlerden zevk aldıkları ve bu eserler üzerine konuşmaktan hoşlandıkları için dil öğretiminde oldukça sık kullanılan dil materyalleri arasındadır” (Tercanlıoğlu, 1994, s. 63).

Metinler ve metin altı sorular, yabancılara Türkçe öğretiminde okuma ve okumada anlam kurma yönünden büyük bir işleve sahiptir. Türkçe öğretiminde metinlere yönelik soru sorma, metnin anlam derinliğini kavramada öğrenen üzerinde etkilidir. “Metinlere eklenen soruların amacı, o metinden okuyucunun anlam kurmasını olumlu yönde etkilemektedir” (Akyol, 1997, s. 13).

“Metinden anlam kurma; metin içi, metin dışı ve metinler arası anlam kurma olarak üç farklı şekilde gerçekleşmektedir. Metin içi anlam kurma, tek bir kaynağa dayalı olarak gerçekleşir ve aranan anlam bir cümlede, paragrafta veya paragraflarda bulunabilir. Bu durum da metin içi olarak kabul edilir ve kaynağın sınırları içinde yer alır. Metin dışı anlam kurmada metnin yanında metin üretimi yer almakta ve okuyucu bilişsel süreçleri kullanmaktadır. Metinler arası anlam kurmada ise metinlerden metin üretimi söz konusudur ve okuyucu üst düzey bilişsel süreçleri kullanmaktadır” (Akyol, 2003, s. 50-51). “Metin altı sorular hem metnin içeriğinin kavranmasını sağlamak hem de kavranma derecesini ölçmek amacıyla kullanıldığından öğrencilerin doğru yanıtlara ulaşarak metni kavramalarında bu soruların taşıdığı nitelikler önemlidir” (Kuzu, 2013, s. 64).

Metinle ilgili anlam kurma soruları değişik parametreler kullanılarak değişik şekilde sınıflandırılabilir. Bu sınıflandırmalar şu şekildedir (Başaran, 2019, s. 297-310):

Tablo 1. Soruluş Amaçlarına Göre Sorular

Metinlerle İlgili Anlam Kurma Soruları	
Soruluş Amaçlarına Göre Sorular	<ul style="list-style-type: none"> - Metin Şemasıyla İlgili Sorular - İçerikle İlgili Sorular <ul style="list-style-type: none"> - Kimlik belirlemeye yönelik sorular - Listeleme türü sorular - Özetleme - Başlık bulmaya dönük sorular - Ana fikir bulmaya dönük sorular - Örneklendirme türü sorular - Tahmin etmeye dayalı sorular
Soruluş Yeri Göre Sorular	<ul style="list-style-type: none"> - Metin Üstü Sorular - Okuma Esnasında Okumanın Ölçülmesi - Metin Altı Sorular
Türüne Göre Sorular	<ul style="list-style-type: none"> - Açık Uçlu Sorular - Çoktan Seçmeli Sorular
Gerektirdiği Bilişsel Süreçlere Göre Sorular	<ul style="list-style-type: none"> - Yüzeysel Anlam Kurma Soruları - Derinlemesine Anlam Kurma Soruları
Cevabın Kaynağına Göre Sorular	<ul style="list-style-type: none"> - Cevabı Metin İçinde Olan / Metin İçi Anlam Kurmayı Gerektiren Sorular - Cevabı Metin Dışında Olan / Metin Dışı Anlam Kurmayı Gerektiren Sorular - Cevabı Metinler Arasında Olan / Metinler Arası Anlam Kurmayı Gerektiren Sorular

Eğitim- öğretim sürecinde soruların işlevi oldukça fazladır. Özellikle yapılandırmacı eğitim felsefesiyle birlikte gelişen öğrenci merkezli eğitim, soruların önemini bir kez daha ortaya koymuştur. Öğrenci merkezli eğitimde, öğretmenin bir rehber; öğrencinin ise aktif olması öğretmenlerin soruları sıkça kullanmaları durumunu ortaya koymuştur. Bu durum, soruların öğretmenin sınıf içerisindeki rehber rolünde kullanacağı en önemli materyallerden biri olduğunu da göstermektedir. Öğretmenlerin kullandığı soru tiplerinden olan metin altı sorular özellikle okuma metinlerinin anlaşılması noktasında büyük faydalar sağlamaktadır. Bu sorularla öğrencilerin metinleri anlayıp anlamadıkları kontrol edilebilir. Alan yazında ana dil eğitiminde kullanılan metin altı sorularla ilgili birçok çalışma vardır. Bu çalışmaların büyük bir çoğunluğu metin altı sorularını taksonomi düzeyinde incelemiştir (Akyol, 2001; Özdemir, Özdemir ve Çetinkaya, 2007; Maden ve Durukan, 2009; Ayvacı ve Türkođan, 2010; Aslan, 2011; Sarar-Kuzu, 2013; Kavruk ve Çeçen, 2013 Çeçen ve Kurnaz, 2015; Uymaz ve Çalışkan, 2019; Çeliktürk-Sezgin ve Gedikoğlu-Özilhan, 2019; Sallabaş ve Yılmaz, 2020; Üredi ve Ulum, 2020). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan metin altı soruların incelendiği çalışmaların ise ana dile yönelik çalışmalara göre az olduğu görülmektedir (Oktay, 2015; Ulutaş ve Mehmet, 2019; Aydoğan ve AYTEKİN, 2019; Kana ve Güney, 2020; Özyalçın ve Fatih, 2020). Bu çalışmanın amacı Yedi İklim Türkçe Öğretimi setlerinde yer alan metin altı soruları, cevap kaynağına göre incelemek olup “Yedi İklim Türkçe Öğretimi setlerindeki metin altı sorularının cevap kaynağına göre dağılımları nasıldır?” sorusuna cevap aranacaktır.

1. Yöntem:

1.1. Araştırmanın Modeli:

Bu araştırma nitel araştırma yaklaşımına göre yapılandırılmıştır. Araştırmada ele alınan veriler ise doküman analizi yoluyla toplanmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2018, s.188)'e göre doküman incelemesi; araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır.

1.2. Verilerin Toplanması:

Çalışmanın verilerini Yedi İklim Türkçe Öğretimi setlerinin A1, A2, B1, B2, C1 ve C2 ders kitapları oluşturmaktadır. Bu ders kitaplarında yer alan metin altı soruları incelenmiştir. İncelenen altı farklı ders kitabında toplam 97 metinde 499 tane metin altı soru cevap kaynağına göre ele alınmıştır.

Yedi İklim Türkçe Öğretimi setlerinde seviyelerine göre incelenen metinler Tablo 2'de verilmiştir:

Tablo 2. Seviyelerine Göre İncelenen Metin Sayıları

Seviye	İncelenen Metin Sayısı
A1	19
A2	25
B1	20
B2	10
C1	12
C2	11

Tablo 2'ye göre çalışmada incelenen metin sayısı 97'dir. İncelenen metinlerdeki kıstas, metinlerde metin altı soruların yer almasıdır. Tabloya bakıldığında en fazla metnin A2 seviyesinde, en az metnin de B2 seviyesinde olduğu görülmektedir.

Yedi İklim Türkçe Öğretimi setlerinde seviyelerine göre incelenen metin altı soruların sayıları Tablo 3'te gösterilmiştir:

Tablo 3. Seviyelerine Göre İncelenen Metin altı Soruların Sayıları

Seviye	İncelenen Metin altı Soruların Sayısı
A1	93
A2	129
B1	89
B2	48
C1	60
C2	63

Tablo 3'e bakıldığında incelenen soru sayısının 482 olduğu görülmektedir. En fazla sorunun en fazla metnin olduğu A2 kitabında, en az sorunun da en az metnin bulunduğu B2 kitabında olduğu görülmektedir.

1.3. Verilerin Çözülmesi:

Yedi İklim Türkçe öğretim setinde yer alan A1, A2, B1, B2, C1 ve C2 kitaplarındaki metinlerde yer alan metin altı sorular doküman analizi için toplanmıştır. Toplanan verilerin

analizinde ise içerik analizi kullanılmıştır. Toplanan verileri iki farklı alan uzmanı incelemiştir. Bu inceleme neticesinde, ortak belirlenen görüşler görüş birliği, ortak olmayan görüşler de görüş ayrılığı kabul edilmiştir. Miles ve Huberman (1994)'ın belirttiği görüş birliği/görüş birliği+görüş ayrılığı formülüne göre uzlaşma yüzdesi 0.97 olarak bulunmuştur. Karasar (2011, s.165)'a göre bulunan değer 0.75'ten büyük olması güvenilirliğin yüksek olduğunu göstermektedir. Alan uzmanları aracılığıyla Yedi İklim Türkçe Öğretimi setlerinde yer alan metinlerden elde edilen verilerin yüzde ve frekans analizleri yapılmıştır.

2. Bulgular:

A1 kitabındaki metinler ve bu metin altı soruların cevap kaynağına göre incelenmesi Tablo 4'te gösterilmiştir:

Tablo 4. A1 Ders Kitabındaki Metinlerde Yer Alan Soruların Cevap Kaynağına Göre İncelenmesi

Metnin Adı	CMİO	CMDO	CMAO
Öğrenci Hayatı	4	0	0
Ailemi Çok Seviyorum	6	0	0
Aile Bahçede	5	0	0
Maç Başlıyor	5	1	0
Murat Dün Neler Yaptı?	5	0	0
Muhtarlık Nerede?	4	0	0
Pazardan Eve Kadar	6	0	0
Haftalık Planımız	5	0	0
Öğretmen Olacağım	6	0	0
Öğrencim Ali	5	0	0
Mesleğimi Seviyorum	4	0	0
Hızlı Adam	5	0	0
Sedat ve Ailesi Piknikte	4	0	0
ALO'nun Hikâyesi	3	1	0
En Ucuz Uçak Bileti	7	0	0
Bilgisayar Size Ne Diyor?	2	0	0
Bilgisayar Konuşuyor	3	0	0
Doğa Yürüyüşü	5	0	0
Bayram Günü	7	0	0

(CMİO: Cevabı metnin içinde olan soru sayısı, CMDO: Cevabı metnin dışında olan soru sayısı, CMAO: Cevabı metinler arası olan soru sayısı.)

Tablo 4'e bakıldığında A1 ders kitabında 19 metinde toplam 93 tane soru incelenmiştir. Bu 93 tane sorunun içerisinde sadece 2 tane sorunun cevabının metnin dışında olduğu, geri kalan soruların cevaplarının ise metnin içinde olduğu görülmüştür. Cevabı metinler arası olan soru bulunmamaktadır.

A2 kitabındaki metinler ve bu metin altı soruların cevap kaynağına göre incelenmesi Tablo 5'te gösterilmiştir:

Tablo 5. A2 Ders Kitabındaki Metinlerde Yer Alan Soruların Cevap Kaynağına Göre İncelenmesi

Metnin Adı	CMİO	CMDO	CMAO
Semih'in Bir Günü	5	0	0
Resim Sergisinde	5	0	0
Müjde	5	0	0
Kayseri'de Emlakçı'da	5	0	0
Kırmızı Burun	5	0	0
Ağaç Dikme Şenliği	7	0	0
Uzaylılar Kızamık Yapıyor	5	0	0
Neşeli Günler	5	0	0
Av Mevsimi	5	0	0
Her Yeri Görmek İstiyoruz	5	0	0
Çanakkale'ye Yolculuk	5	0	0
Likya Yolu	5	0	0
Festivale Gidiyoruz	4	0	0
Yakıtta Tasarruf	5	0	0
Para Nerede	5	0	0
Anneme Mektup	6	0	0
Kızarmış Ekmek Kokusu	6	0	0
Yeni Komşumuz	6	0	0
Evlilik Hazırlığı	2	1	0
Elektrikli Ev Eşyaları	5	1	0
Telefon Görüşmesi	4	0	0
Hafta sonu Ziyareti	5	0	0
Salih Bey Kaygılarından Kurtuluyor	7	0	0
Sen Ne Olacaksın?	6	0	0
Türkiye Ampute Millî Futbol Takımı Dünya 3. Oldu	3	1	0

(CMİO: Cevabı metnin içinde olan soru sayısı, CMDO: Cevabı metnin dışında olan soru sayısı, CMAO: Cevabı metinler arası olan soru sayısı.)

Tablo 5'e bakıldığında A2 ders kitabında 25 metinde toplam 129 tane soru incelenmiştir. Bu 129 tane sorunun içerisinde sadece 3 tane sorunun cevabının metnin dışında olduğu, geri kalan soruların cevaplarının ise metnin içinde olduğu görülmüştür. Cevabı metinler arası olan soru bulunmamaktadır.

B1 kitabındaki metinler ve bu metin altı soruların cevap kaynağına göre incelenmesi Tablo 6'da gösterilmiştir:

Tablo 6. B1 Ders Kitabındaki Metinlerde Yer Alan Soruların Cevap Kaynağına Göre İncelenmesi

Metnin Adı	CMİO	CMDO	CMAO
Dedikodu	0	3	0
İletişim Araçları	3	0	0
İş Görüşmesi	4	0	0
Yemek Kokusu	4	0	0
Kitap Okumanın Faydaları	0	2	0
Kitap Okuyorum Hem de Çok Hızlı	5	0	0

Okuyalım Cevaplayalım	4	0	0
Kültür Elçileri Türkiye’de	4	0	0
Kayıt Binasında	4	0	0
Sürpriz	6	0	0
Garanti Belgesi	5	0	0
Buzdolabı Kullanım Talimatı	5	0	0
Elektrik Kazalarına Karşı Ne Yapmalı?	4	0	0
Okuyalım Cevaplayalım	3	0	0
Uykudaki Dünyamız	8	0	0
Sinema Daveti	3	0	0
Çiçek Festivali	6	0	0
Haka Dansı	6	0	0
Mezun Olduğumuz Gün	3	1	0
Düğün	6	0	0

(CMİO: Cevabı metnin içinde olan soru sayısı, CMDO: Cevabı metnin dışında olan soru sayısı, CMAO: Cevabı metinler arası olan soru sayısı.)

Tablo 6’ya bakıldığında B1 ders kitabında 20 metinde toplam 89 tane soru incelenmiştir. Bu 89 tane sorunun içerisinde sadece 6 tane sorunun cevabının metnin dışında olduğu, geri kalan soruların cevaplarının ise metnin içinde olduğu görülmüştür. Cevabı metinler arası olan soru bulunmamaktadır.

B2 kitabındaki metinler ve bu metin altı soruların cevap kaynağına göre incelenmesi Tablo 7’de gösterilmiştir:

Tablo 7. B2 Ders Kitabındaki Metinlerde Yer Alan Soruların Cevap Kaynağına Göre İncelenmesi

Metnin Adı	CMİO	CMDO	CMAO
Yıllar Sonra	9	0	0
İş Yerinde	5	1	0
İki Arkadaş	6	0	0
Aslan ile Fare	1	0	0
Mektup	0	7	0
Huzur Evinde Kahvaltı	0	4	0
Memleket İsterim	0	3	0
Sanata Adanmış Bir Ömür	1	3	0
40 Yıl 2 Dakika	3	1	0
Onlar Çalıştılar ve Başarılı Oldular	3	1	0

(CMİO: Cevabı metnin içinde olan soru sayısı, CMDO: Cevabı metnin dışında olan soru sayısı, CMAO: Cevabı metinler arası olan soru sayısı.)

Tablo 7’ye bakıldığında B2 ders kitabında 10 metinde toplam 48 tane soru incelenmiştir. Bu 48 tane sorunun 20 tanesinin cevabı metnin dışında, geri kalan 28 sorunun cevabı ise metnin içinde yer almaktadır. Cevabı metinler arası olan soru bulunmamaktadır.

C1 kitabındaki metinler ve bu metin altı soruların cevap kaynağına göre incelenmesi Tablo 8’de gösterilmiştir:

Tablo 8. C1 Ders Kitabındaki Metinlerde Yer Alan Soruların Cevap Kaynağına Göre İncelenmesi

Metnin Adı	CMİO	CMDO	CMAO
Egzersiz Neden Bu Kadar Faydalı?	6	1	0
Tatlı Dil	1	4	0
Sevi	2	1	0
Orhon Yazıtları	3	2	0
Sempozyum ve Bildiri	4	0	0
Bir Sempozyum Yap	4	0	0
Türk ve Boşnak Halk Kültüründe Ortak Unsurlar	5	0	0
Türkiye'nin Nüfusu Açıklandı	2	5	0
Kültürümüzdeki Sayılar	5	1	0
Bu Sayılar Uçakta Niçin Yok?	5	1	0
Batıl İnançlar	0	4	0
Yüz Hatları ile Karakter Okumak	4	0	0

(CMİO: Cevabı metnin içinde olan soru sayısı, CMDO: Cevabı metnin dışında olan soru sayısı, CMAO: Cevabı metinler arası olan soru sayısı.)

Tablo 8'e bakıldığında C1 ders kitabında 12 metinde toplam 60 tane soru incelenmiştir. Bu 60 tane sorunun 19 tanesinin cevabı metnin dışında, geri kalan 41 sorunun cevabı ise metnin içinde yer almaktadır. Cevabı metinler arası olan soru bulunmamaktadır.

C2 kitabındaki metinler ve bu metin altı soruların cevap kaynağına göre incelenmesi Tablo 9'da gösterilmiştir:

Tablo 9. C2 Ders Kitabındaki Metinlerde Yer Alan Soruların Cevap Kaynağına Göre İncelenmesi

Metnin Adı	CMİO	CMDO	CMAO
Bir Ben Vardır Bende Benden İçeri	3	3	0
Yine Bir Gül Nihal	2	3	0
Bozkırın Romancısı	3	1	0
Karagöz ile Hacivat	4	0	0
Mevlana Celaleddin Rumi	6	3	0
Hasta Ziyareti	5	4	0
Bir Bellek Fenomeni	4	3	0
İş Hayatında Beden Dili	3	0	0
Bursa'dan Balıkesir'e	5	1	0
Nasıl Yazar Oldum?	4	1	0
Uzayı Nasıl Kirlettik?	4	1	0

(CMİO: Cevabı metnin içinde olan soru sayısı, CMDO: Cevabı metnin dışında olan soru sayısı, CMAO: Cevabı metinler arası olan soru sayısı.)

Tablo 9'a bakıldığında C2 ders kitabında 11 metinde toplam 63 tane soru incelenmiştir. Bu 63 tane sorunun 20 tanesinin cevabı metnin dışında, geri kalan 43 sorunun cevabı ise metnin içinde yer almaktadır. Cevabı metinler arası olan soru bulunmamaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmada Yedi İklim Türkçe Öğretimi setlerinde yer alan metinlerdeki metin altı sorular, cevaplarının kaynağına göre incelenmiştir. A1 kitabında 91 soru, A2 kitabında 126 soru, B1 kitabında 83 soru, B2 kitabında 28 soru, C1 kitabında 41 soru ve C2 kitabında ise 43 soru ve toplamda 412 sorunun cevabının metnin içinde yer aldığı görülmektedir. A1 kitabında 2 soru, A2 kitabında 3 soru, B1 kitabında 6 soru, B2 kitabında 20 soru, C1 kitabında 19 soru, C2 kitabında ise 20 soru ve toplamda 70 sorunun ise cevabının metnin dışında yer aldığı görülmektedir. Bu bilgilere dayanarak A1-A2-B1 kitaplarındaki sorularının cevaplarının büyük bir çoğunluğunun metnin içinde yer aldığı görülmektedir. Bu durum kabul edilebilir bir durumdur çünkü bu seviyeler dil öğretimindeki temel seviyelerdir ve bu seviyelerde kullanılan soruların taksonomik düzeyde alt seviyelerde olması gerekmektedir. B2-C1-C2 seviyelerinde ise bu durumun diğer seviyelere göre fazla olduğu görülmektedir. Bu seviyelerde artık belli bir dil düzeyine erişildiği için metin içi sorularla birlikte metin dışı soruların kullanılması da önemli bir husustur. Yapılan inceleme sonucunda cevabı metinler arası olan sorular bulunamamıştır. Bu durum kitaplar için eksik bir durumdur. Özellikle C1 seviyesinden itibaren kullanılacak sorularda cevabı metinler arasında olacak sorulara yer verilmelidir. Bu yer almama durumu hakkında çeşitli çalışmaların da yapılması gerekmektedir. Bu uğurda farklı Türkçe öğretim setlerine de bakılmalıdır. Bundan sonraki araştırmalarda soruları kullanan öğreticilerin ve öğrencilerin görüşleri ele alınabilir. Ayrıca bu çalışmada okuma metinlerinde yer alan sorular incelenmiş olup bundan sonraki çalışmalarda diğer beceri alanlarında yer alan ve tema sonu değerlendirmelerde yer alan sorular incelenebilir.

Kaynaklar

- Aktaş, E. ve Bayram, B. (2018). Türkçe öğretiminde okuduğunu anlama stratejilerinin kullanımı üzerine bir inceleme. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22(3), 1401-1414.
- Akyol, H. (1997). Okuma metinlerindeki soruların sınıflandırılması. *Eğitim ve Bilim*, 21(105), 10-16.
- Akyol, H. (2001). İlköğretim okulları 5. sınıf Türkçe kitaplarındaki okuma metinleriyle ilgili soruların analizi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 26, 169-178.
- Akyol, H. (2003). Metinlerden anlam kurma. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 13, 49-58.
- Akyol, H., Yıldırım, K., Ateş, S. ve Çetinkaya, Ç. (2013). Anlamaya yönelik nasıl sorular soruyoruz? *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(1), 41-56.
- Aslan, C. (2011). Soru sorma becerilerini geliştirmeye dönük öğretim uygulamalarının öğretmen adaylarının soru oluşturma becerilerine etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 36(160), 236-249.
- Aydoğan, K. ve Aytekin, H. (2019). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde set halinde kullanılan 'İstanbul' metot kitaplarında okuma metinleri ve metin altı soruları üzerine bir değerlendirme. *The Journal of International Social Research*, 12, 67, 10 / 2019.
- Ayvacı, H. Ş. ve Türkođan, A. (2010). Yeniden yapılandırılan Bloom Taksonomisi'ne göre fen ve teknoloji dersi yazılı sorularının incelenmesi. *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, 7(1), 13-25.

- Balçı, A. ve Dündar, S. A. (2017). Okuma stratejileri öğretiminin Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerde okuduğunu anlama becerisine etkisi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 5(2), 258-270.
- Barın, E. (2004). Yabancılara Türkçe öğretiminde ilkeler. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (HÜTAD)*, 1, 19-30.
- Başaran, M. (2019). Metinler ve metinlerle ilgili anlam kurma soruları. *Türkçe Öğretimi* (Ed. Hayati Akyol ve Ayfer Şahin) içinde 285-312. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyükalın Filiz, S. (2009). Soru cevap yöntemi eğitiminin öğretmenlerin soru sorma bilgisi ve soru sorma tekniklerine etkisi. *Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(3), 167-195.
- Büyükalın Filiz, S., Çelik, S. ve Toraman, Ç. (2018). Sınıf içi soru sorma teknikleri ölçeği'nin (SİSSTÖ) geliştirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16(2), 197-212.
- Çeçen, M. A. ve Kurnaz, H. (2015). Ortaokul Türkçe dersi öğrenci çalışma kitaplarındaki tema değerlendirme soruları üzerine bir araştırma. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2).
- Çeliktürk Sezgin, Z. ve Gedikoğlu Özilhan, Y. G. (2019). 1.-8. Sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metne dayalı anlama sorularının incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(2), 353-367.
- Ergin, M. (2013). *Türk dil bilgisi*. İstanbul: Bayrak Basım/Yayım/Tanıtım.
- Gülensoy, T. (2010). *Türkçe el kitabı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Kana, F. ve Güney, E. Z. (2020). Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarında bulunan metin altı soruların yenilenmiş bloom taksonomisine göre analizi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (19), 141-161.
- Kavruk, H. ve Çeçen, M. A. (2013). Türkçe dersi yazılı sınav sorularının bilişsel alan basamakları açısından değerlendirilmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(4), 1-9
- Köse, D. ve Özsoy, E. (2020). Türkiye'de yabancılara Türkçe öğretiminin otuz yılı: 1990-2020. *Turkophone*, 7(2), 27-54.
- Kubat, U. (2018). Soru varsa, öğrenme de vardır. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(68), 1585-1598.
- Maden, S. ve Durukan, E. (2009). Türkçe dersi yazılı sorularının öğrenme alanlarına, soru tiplerine ve taksonomilerine göre değerlendirilmesi (Erzurum İli Örneği). *Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 95-115.
- Oktay, M. R. (2015). *Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarındaki metin altı sorularının Bloom Taksonomisi'ndeki bilişsel düzeyler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Başkent Üniversitesi.
- Özdemir, M., Özdemir, O. ve Çetinkaya, Ç. (2007). İlköğretim 1-5 sınıflar Türkçe çalışma kitaplarındaki soruların analizi. *İlköğretim Kongresi'nde sunulmuş sözlü bildiri*. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Özçalın, K. E. ve Kana, F. (2020). Yabancı dil olarak Türkçe öğretenlerin metin altı soru yazma becerileri üzerine bir değerlendirme. *Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 488-506.

- Polat, İ. ve Dedeoğlu, H. (2020). Sınıf öğretmenlerinin hazırladığı metin altı sorularının incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(4), 1468-1482.
- Sallabaş, M. ve Yılmaz, G. (2020). Türkçe ders kitabında bulunan metin altı sorularının Yenilenmiş Bloom Taksonomisi'ne göre incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(2), 586-596.
- Sarar Kuzu, T. (2013). Türkçe ders kitaplarındaki metin altı sorularının yenilenmiş Bloom Taksonomisindeki hatırlama ve anlama bilişsel düzeyleri açısından incelenmesi. *Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 37(1), 58-76.
- Tercanlioğlu, L. (1994). Dil öğretim malzemesi olarak edebî eserlerimiz. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 1, 63-69.
- Ulutaş, M. ve Kara, M. (2019). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarındaki metin altı sorularının yenilenmiş Bloom Taksonomisi'ne göre incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 8(4), 2198-2214.
- Üredi, L. ve Ulum, H. (2020). İlkokul matematik ders kitaplarında bulunan ünite değerlendirme sorularının Yenilenmiş Bloom Taksonomisi'ne göre incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(2), 432-447.
- Uymaz, M. ve Çalışkan, H. (2019). Öğretmen yapımı sosyal bilgiler dersi sınav sorularının Yenilenmiş Bloom Taksonomisi'ne göre incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 27(1), 331-346.

Extended Abstract

The concepts of reading and reading comprehension are very important in both learning and teaching a language. The individual learns the language of his/her environment from birth and acquires various preliminary information about that language. From school age, he reads his mother tongue and tries to understand the texts created in his mother tongue. In these comprehension studies, the most important material of the individual is the texts. Because, thanks to the texts, the individual starts to read and develops his/her comprehension skills with the texts.

This importance of reading in the mother tongue is undoubtedly very important in foreign language teaching. The most important purpose of the individual in a foreign language to be learned is reading and reading comprehension. The realization of reading, which is one of the receptive skills, is also a source for speaking and writing. It is very difficult for an individual who has difficulties in reading and reading comprehension to develop speaking and writing skills, which are among the giving skills. In terms of skills, reading is a skill that is the source of other skills. It is seen that reading skill, which is an important skill in teaching Turkish to foreigners, is tried to be gained in TÖMER and various language courses operating in universities today. Many teaching sets are used in these courses. These learning kits contain many materials and activities to improve students' reading, listening, speaking, writing, and grammar skills. When we look at the materials and activities created for reading skills, it is seen that texts are generally used as material, and there are questions about understanding the text, called sub-text, as an activity. Questions play a very important role in reading comprehension because they give an idea of how well students understand what they read. In the process of getting this idea, if the text is not understood, the teacher should develop different applications. The questions to be asked both show the deficiencies in the process and allow evaluation at the end of the process. There are various classifications of the questions in the texts. These

classifications are questions according to the purpose of asking, questions according to the place where they are asked, questions according to their type, questions according to the cognitive processes they require, and questions according to the source of the answer. According to the answer source in this classification, the questions are; The answers are divided into three questions with answers within the text, questions with answers outside the text, and questions with answers within the texts.

Looking at the literature, there are many studies conducted by researchers on text-based questions. When we look at the general of these studies, it is seen that the taxonomic levels of the text-based questions in the mother tongue are examined. When we look at the studies on text-based questions used in teaching Turkish as a foreign language, it is seen that the number of these studies is lower than in the mother tongue. In this study, the text-based questions in the Yedi İklim Turkish Teaching Set, which is one of the sets used in teaching Turkish to foreigners, were examined according to the answer source.

This study was created according to the qualitative research approach. The data obtained in the research were collected through document analysis. The data of the study consists of 482 text-based questions in 97 texts in the Yedi İklim Turkish teaching set. 93 of these questions are at A1, 129 at A2, 89 at B1, 48 at B2, 60 at C1 and 63 at C2 level. Looking at the levels, it is seen that the most problems are at the A2 level and the least at the B2 level. Content analysis was used to analyze all these questions. The data were analyzed with the examination of two different experts. Field experts examined the source of answers to the questions. As a result of this examination, the opinions determined as common were accepted as consensus, and the opinions that were not common were accepted as differences of opinion. According to the consensus/consensus+disagreement formula of Miles and Huberman (1994), the consensus percentage was found to be 0.97. Percentage and frequency analyzes of the data obtained from the texts in the Yedi İklim Turkish Teaching sets were conducted by the field experts.

Within the framework of the analyzes made, it was seen that the answers to 412 questions, including 91 questions in the A1 book, 126 questions in the A2 book, 83 questions in the B1 book, 28 questions in the B2 book, 41 questions in the C1 book and 43 questions in the C2 book, are included in the text. It is seen that 2 questions in book A1, 3 questions in book A2, 6 questions in book B1, 20 questions in book B2, 19 questions in book C1, 20 questions in book C2, and the answers to 70 questions in total are outside the text. Based on this information, it is seen that most of the answers to the questions in the A1-A2-B1 books are included in the text. In the examinations made, no question was found that the answer was among the texts. According to these analyzes, it was seen that the answers to the text-based questions in the first three levels of the books were included in the texts. This is possible because students at these levels are in the early stages of the target language. When the B2, C1, and C2 levels are examined, it is seen that the questions with answers in the text decreased and the questions with answers outside the text increased. As a result of the research, the absence of questions whose answers are among the texts is an incomplete situation for these books. Especially in the questions to be used from the C1 level, questions that will be answered in the texts should be included. Various studies need to be done about this non-participation situation. For this purpose, different Turkish teaching sets should be looked at. In future research, the opinions of the teachers and students who use the questions can be discussed. In addition, in this study, the questions in the reading texts were examined, and in future studies, the questions in other skill areas and the post-theme evaluations can be examined.

